Gabriela Pană Dindelegan

NOTE PE MARGINEA SEMICONSOANELOR ROMÂNEŞTI: FRECVENȚĂ, DISTRIBUȚIE, RANDAMENT

1. PRELIMINARII

1.1. Rândurile ce urmează vin în continuarea articolului Pană Dindelegan [2012] 2018, propunându-şi, pe de o parte, comparația semiconsoanei *u̯* [w] cu semiconsoana *i̯* [y], iar, pe de alta, comparația cu cele două semivocale specific româneşti *e̯* şi *o̯*, sub aspectul distribuției şi al randamentului. Articolul fructifică termenul şi conceptul *randament*, propus cu acel prilej, concept în evaluarea căruia intră manifestări diverse precum: frecvența de apariție a semiconsoanei, varietatea cuvintelor în care apare, distribuția în cadrul cuvântului, implicarea în alomorfie, implicarea flexionară şi/sau derivațională. Arătam, în articolul menționat, că randamentul celor două semivocale tipic româneşti este mare, acestea fiind caracterizate prin frecvență mare de apariție, cu implicare flexionară şi derivațională, precum şi cu implicare în alomorfie.

1.2. Pentru teoria fonetică a semivocalelor şi a semiconsoanelor româneşti, aducem în discuție un articol-sinteză, incluzând şi bibliografia românească esențială a problemei, al Ancăi Ulivi (Ulivi 1975), cu indicații precise de terminologie, cu măsurători şi interpretare acustică a celor patru sunete româneşti: *e̯* şi *o̯*, *u̯* şi *i̯*, cu diferențele de distribuție dintre ele. Dintre distincțiile terminologice ale autoarei am reținut distincția *semivocale – semiconsoane,* primele incluzând *e̯* şi *o̯*, iar ultimele, *u̯* şi *i̯*. Distincția se bazează pe diferența de distribuție, semiconsoanele apropiindu-se în mai mare măsură de consoane, pe diferența de durată, semivocalele având o durată mai scurtă, şi pe diferența de pronunție (o pronunție mai apropiată de cea consonantică, în cazul celor două sunete din urmă). Este însă comună calitatea nonsilabică a celor patru sunete.

1.3. Intenția acestei prezentări este de a surprinde diferențele de randament ale lui *u̯* atât în raport cu semivocalele, cât şi în raport cu cealaltă semiconsoană. Analiza situației actuale se va face pe baza[1] DOOM[3], care oferă, pentru multe

[1] În calitate de revizor, am avut acces la materialul pregătit pentru noua ediție a DOOM (DOOM[3]), lucrare în curs de finalizare. Mulțumesc dnei Ioana Vintilă-Rădulescu, care mi-a pus la dispoziție întregul material.

LR, LXVIII, nr. 3, p. 353–360, Bucureşti, 2019

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

cuvinte, silabația[2] şi, implicit, pronunția, marcând grafic şi calitatea de semivocală/semiconsoană.

2. DISTRIBUȚIA SEMICONSOANEI *u̯* [w]

2.1. În cuvinte vechi, există mari diferențe de distribuție a semiconsoanei *u̯* în raport cu poziția la final sau la început de silabă/cuvânt vs în interior de silabă/cuvânt, şi, de asemenea, diferențe în raport cu poziția în diftongi descendenți sau ascendenți, şi anume:

– **La finală de cuvânt**, semiconsoana *u̯* se caracterizează prin randament ridicat, după cum probează următoarele fapte: ● inventarul de cuvinte care o conțin este mare, *u̯* apărând în cuvinte din clase lexico-gramaticale diferite (substantive ca *leu̯, bou̯, frâu̯, grâu̯*, adjective ca *greu̯, nou̯*, pronume ca *meu̯, său̯*, verbe ca *stau̯, ştiu̯*, adverbe ca *mereu̯, târziu̯*, interjecții ca *zău̯, au̯, aoleu̯*); ● apare în diftongi (vezi exemplele anterioare), dar şi în combinație cu cealaltă semiconsoană (*miau!* [mi̯au̯], *ți-au* [ți̯au̯]) sau cu o semivocală (*şleau* [şle̯au̯], *vreau* [vre̯au̯]), deci în triftongi; ● are, adesea, semnificație morfologică, implicându-se în sistemul de opoziții nominale de număr (*leu̯ – lei, frâu̯ – frâie*) sau în sistemul de opoziții verbale de persoană (*ştiu̯ – ştii*)[3]; ● se implică în morfologia derivațională, prin prezența în câteva sufixe lexicale: sufixul adjectival *-iu̯* (*cenuşiu̯, pământiu̯, timpuriu̯, trandafiriu̯, vinețiu̯*), sufixele agentive *-giu̯* (*reclamagiu̯, tutungiu̯*) şi *-ău̯* (*lingău̯, mâncău̯*).

Interesantă este şi opoziția realizată la final de cuvânt între un diftong descendent şi corespondentul lui ascendent (tipul: *scatiu* [ska-tiu̯] vs *uliu* [u-li̯u]).

– **La început de silabă**, semiconsoana *u̯*, fără să aibă frecvență mare, este totuşi prezentă în cuvinte precum: *rouă* [ro-u̯ă], *plouă* [plo-u̯ă], *vouă* [vo-u̯ă], *nouă* [no-u̯ă], (rom.v., reg.) *auă* „strugure” [a-u̯ă], precum şi în întreaga serie de forme feminine articulate şi nearticulate *steauă* [ste̯a-u̯ă] – *steaua* [ste̯a-u̯a], *neauă* – *neaua, ziuă* – *ziua.*

– **La început de cuvânt**, situația reală (fonetică) este „ascunsă” de grafie, tradiția grafică românească[4] impunând formele *oacheş, oaie, oală, oameni*, (rom.v.)

[2] DOOM[3] indică despărțirea la capăt de rând, care nu se suprapune cu silabația, dar coincide, în multe situații, cu aceasta.

[3] Implicarea flexionară antrenează adesea schimbarea calității fonetice, prin trecerea de la diftong la hiat (*birou – birouri* [bi-rou̯, bi-ro-ur^{i}], *ateu – ateul* [a-teu̯, a-te-ul], *ştiu*$_{\text{PREZ.}}$ – *ştiu*$_{\text{PF.S.}}$[ştiu̯], [şti-u]).

[4] Toate dicționarele româneşti, inclusiv cel al lui Scriban (1939), dicționar caracterizat printr-o deschidere specială pentru pronunție, impun aceste forme cu *oa-* la inițială de cuvânt. Interesant este şi comportamenul acestor formații în limba veche, unde între *om* şi *oameni, oară* şi *ori, oaste* şi *oşti*

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

oamet „mulţime”, *oară, oarbă, oare, oase, oaspete, oaste*[5]. Unele lucrări de fonetică marchează neconcordanţa dintre grafie şi pronunţie: Vasiliu (1965: 104) notează, pentru asemenea exemple, pronunţia cu [w]; Ulivi (1975: 109) înregistrează pronunţia cu diftongul ascendent [wa] în *oase, oameni.*

– **În interiorul silabei**, deci postconsonantic, altfel spus în contextele de apariţie a semivocalelor *e̯* şi *o̯*, ocurenţele semiconsoanei *u̯* sunt extrem de rare, limitându-se la câteva pronunţii care, în tempo rapid, asigură trecerea de la pronunţia bisilabică cu hiat la cea monosilabică; vezi tipul *luaţi-l,* pentru care pronunţia [lu-a̲-] devine frecvent [lu̯a-], tipul interjecţiei *huo,* pentru care se înregistrează ambele pronunţii: [hu̲-o]şi [hu̯o], sau tipul substantivului *scaun*, pentru care se aud câte două pronunţii: [sca-un] şi [scau̯n]. Ca disponibilitate, pronunţia populară cu semiconsoana *u̯* o găsim în realizări de tipul: *manual* > [ma-nu̯a̲l], *mortuar*> [mor-tu̯a̲r], *merituos* > [me-ri-tu̯o̲s][6] etc., unde apare ca „soluţie” populară de evitare a hiatului[7].

2.2. În cuvinte neologice, pentru poziţia **finală de cuvânt**, trebuie adus în discuţie numărul mare de neologisme franţuzeşti, pentru care *u̯* semiconsonantic funcţionează ca „soluţie” românească de integrare a neologismului cu finală accentuată (vezi împrumuturi provenind din franceză precum: *antreu̯* (< fr. fem. *entrée*), *dicteu̯* (< fr. fem. *dictée*), *dineu̯* (< fr. masc. *dîner*), *draje̯u̯* (< fr. fem. *dragée*), *matineu̯* (< fr. fem. *matinée*), *panaceu̯* (< fr. fem. *panacée*), *panseu̯* (< fr. fem. *pensée*[8]), *piureu̯*[9] (< fr. fem. *purée*), *puseu̯* (< fr. fem. *poussée*), *şemineu̯* (< fr. fem. *cheminée*), *turneu̯* (< fr. fem. *tournée*), *varieteu̯* (< fr. fem. *variété*); în acelaşi tipar fonetic intră şi *bibelou̯, birou̯, cadou̯, tablou̯* etc.; *pardesiu̯, taxiu̯*[10]; *jeleu̯, jerseu̯*[11] etc.).

În **interior de silabă / de cuvânt**, deşi apariţiile sunt mai frecvente pentru cuvintele neologice decât pentru cuvintele vechi, sunt totuşi puţin numeroase;

---

nu apar diferenţe de redare grafică, fiind folosit, la început de cuvânt, acelaşi grafem, fie omega (ω) (vezi Costinescu 1981: 94, 455–456; Chivu 1993: 489), fie *O* (vezi Mareş 1969: 48, 174).

[5] Se include în aceeaşi serie şi neologicul *oază.*

[6] În pronunţia neliterară se înregistrează şi *meritos*, formă din care au dispărut şi hiatul, şi diftongul.

[7] O descriere monografică detaliată a hiatului românesc apare în Niculescu 2018.

[8] Din două substantive omonime franţuzeşti s-au creat în română substantive cu forme diferite: *pensée*$_1$ > rom. *pansea, pensée*$_2$ > rom. *panseu*, unul fiind inclus la feminine, iar celălalt, la neutre.

[9] Norma literară de pronunţie şi de încadrare morfologică păstrează finala accentuată a etimonului (vezi recomandarea din DOOM$^{2–3}$*piure̯*); aceeaşi normă de accentuare apare şi în uzul neliterar, unde, în locul finalei vocalice, se preferă pronunţia cu diftong (*piure̯u̯*).

[10] Pronunţia recomandată prin normă (vezi DOOM^2, DOOM^3) este fără semiconsoană (*taxi̯*), dar, în uzul neliterar, pronunţia cu finală semiconsonantică este frecventă.

[11] DOOM^3 recunoaşte existenţa a două lexeme, deosebite prin finala de cuvânt (vocală accentuată : *jerse̯* „material” vs diftong descendent: *jerse̯u̯* „pulover”).

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

privesc cuvinte neologice de diverse origini (engl., fr., sp., lat.), precum[12]: *aut* [aŭt], *caudillo* [kaŭ-di-], *caudine* [kaŭ-di-], *cuantă* [kŭan-], *cuartă* [kŭar-], *cuantic* [kŭan-], *cuantum* [kŭan-], *cuarț* [kŭarț], *glaucom* [glaŭ-com], *holocaust* [-kaŭst], *house* [haŭs], *iguană* [-gŭa-], *in-quarto* [-kŭar-], *jaguar* [-gŭar], *marijuana* [-hŭa-], *mouse* [maŭs], *pauper* [paŭ-], *quaker* [kŭa-], *quarc* [kŭark], *quatrocentto* [kŭa-], *traumă* [traŭ-] etc. În transcrierea acestora, DOOM[3] recomandă pronunția cu semiconsoana *ŭ*, apropiată de etimon. În asemenea forme, semiconsoana *ŭ* este poziționată în interior de silabă, având o distribuție similară cu semivocala *ŏ*: *cuartă* [kŭar-], ca și *coardă* [kŏar-], *cuantă* [kŭan-], ca și *icoană* [-kŭa-]. De semnalat atât prezența în diftongi ascendenți (*quaker* [kŭa-]*, quarc* [kŭark]*,*), cât și în diftongi descendenți (*holocaust* [-kaŭst], *mouse* [maŭs]).

Dacă s-ar examina, din punct de vedere fonetic, pronunția reală a acestor cuvinte, inclusiv pentru vorbitori culți, cunoscători ai pronunției etimologice, s-ar constata că semiconsoana *ŭ* „alunecă" adesea spre o pronunție vocalică în cadrul unui hiat *aut* [a-ut], *glaucom* [gla-u-kom], *pauper* [pa-u-per]*, traumă* [tra-u-mă][13] sau spre o pronunție semivocalică, precum în *cuantă* [kŏan-], *cuartă* [kŏar-], *cuantum* [kŏan-]. Atunci când se percepe pronunția semiconsonantică *ŭ* în interior de silabă, am convingerea că grafia „cultă" este responsabilă, în mare parte, de pronunție (vezi și Șuteu 1976).

2.3. Urmărim, în continuare, care este realitatea fonetică pentru grafia *uu* din final de cuvânt (vezi tipurile neologice: adj. *continuu, perpetuu,* subst. *reziduu,* verbul *continuu*$_{\text{PREZ.1SG.}}$[14]).

De observat că grafia finală *-uu* nu apare decât în câteva neologisme[15], unde are o justificare esențialmente morfologică: ● în cazul adjectivelor, se opune grafiei ***-uă***, pentru feminin singular (*continuă, perpetuă*), și grafiilor *-ui* și *-ue*, pentru plural (*continui, continue*); ● în cazul substantivului, se opune formei *-uuri*, pentru plural (*reziduuri*); ● în cazul verbului, se opune formelor *-ui, uă* (*continui, continuă*). Pronunția cu ***-u-u*** în hiat este cultă, susținută prin grafie, în timp ce, fonetic, ca tendință populară, apare fie pierderea ultimei silabe (*efort continu* [con-

[12] În exemplele de sub **2.2**., extrase din DOOM[3], am folosit convențiile grafice din lucrare, care înlocuiește notația din lucrările fonetice cu semicerc sub literă printr-un semicerc deasupra literei, mai ușor de realizat grafic la nivelul întregii lucrări, și care marchează accentul prin sublinierea vocalei.

[13] De altfel, indecizia normatorului, în asemenea cazuri, se simte în schimbarea de normare pentru un cuvânt ca *mausoleu*, care trece de la pronunția monosilabică [mau-], în DOOM[2], la cea bisilabică [ma-u-], în DOOM[3].

[14] În DOOM[2–3], forma *continuu* [kon-ti-nu-u]*,* cu hiat, pentru 1sg., a ieșit din uzul literar, fiind recomandată, pentru 1 și 2sg., forma sincretică *continui* [kon-ti-nuį], cu diftong descendent.

[15] În interior de cuvânt, grafia ***-uu-*** este rară (vezi *vacuum, continuum*), iar pronunția cu hiat este și mai rară ([va-ku-um]), preferându-se reducerea hiatului la o unică silabă ([va-kum]).

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

ti-nu]), fie transformarea hiatului în diftong descendent (*efort continuu* [con-ti-nuu̯][16]). Ca posibilitate fonetică, diftonul descendent *-u̯u̯* există în limbă, dar aparițiile sunt minime şi randamentul, zero.

3. DISTRIBUȚIA SEMICONSOANEI *i̯* [y]

3.1. În raport cu semiconsoana *u̯*, cu utilizări minime (aproape inexistente pentru cuvintele vechi în limbă) în poziție intrasilabică postconsonantică (vezi *supra*), semiconsoana *i̯* are frecvență şi randament mare în toate pozițiile, după cum probează faptele următoare:

– Acoperă toate pozițiile, fiind înregistrată: ● la finală de cuvânt, unde poate avea şi rol flexionar, implicându-se în opoziții de număr (pl. *lei̯, zei̯*), de articulare şi de caz (*elevului̯, elevei̯*), de persoană (2sg. *ştii̯, vrei̯*); ● la început de cuvânt/de silabă (*i̯arbă – i̯erburi, i̯ese – i̯asă – i̯eşind*), unde se implică şi în fenomenul alomorfic; ● în poziție intrasilabică postconsonantică (vezi forme din diverse clase lexico-gramaticale precum: *mi̯el, mi̯ere, pi̯ele, bi̯et, fi̯erbe, pi̯ardă, mi̯au̯!*; vezi apariția atât în cuvinte vechi: *fi̯ară, mi̯orlăi, pi̯ept*, cât şi în cuvinte neologice: *la i̯tmotiv, obi̯ect, subi̯ect, sefi̯*), poziție în care literatura fonologică înregistrează perechi minimale precum *biată* vs *beată*, cu opoziția clară *i̯* vs *e̯*.

– Indiferent de poziția ocupată în silabă, *i̯* apare atât în diftongi descendenți (*hoi̯t, poi̯mâi̯ne*), cât şi în diftongi ascendenți (*i̯eri, vi̯ezure, uli̯u, linţoli̯u*[17]). Dacă în cuvintele vechi, predominanți sunt diftongii ascendenți, în cuvintele neologice recente creşte inventarul diftongilor descendenți (tipul *tweed* [tui̯d], *twist* [tui̯st]).

– Semiconsoana *i̯* este implicată în morfologia derivațională, prin includerea în sufixul augmentativ *-oi̯* (*băboi̯, căsoi̯, pietroi̯*).

– Semiconsoana *i̯* este implicată în fenomenul fonetic de *preiotare*[18], caracteristic pronunției româneşti, constând în „producerea” unui iot suplimentar înainte de vocala *e*, la început de cuvânt (*este* [*i̯este*], *eram* [*i̯eram*], *el* [*i̯el*], *ele* [*i̯ele*]) sau de silabă (*vie* [vi-i̯e], *bucurie* [bu-ku-ri-i̯e])[19], fenomen antrenând o mare

[16] Pronunția cu diftong este susținută şi paradigmatic, corespunzându-i pentru masc. pl. tot o pronunție cu diftong ([*-u̯u̯*] vs [*-u̯i̯*]).

[17] Puține sunt cuvintele vechi româneşti cu semiconsoana *i̯* în diftongi ascendenți la finală de cuvânt (pentru limba mai veche, trebuie adăugate *saţi̯u, nesaţi̯u*, care, în româna actuală, au pierdut diftongul final, impunându-se cu formele *saţ, nesaţ*). În schimb, tiparul fonetic cu *i̯* în diftongi ascendenți la finală de cuvânt se lărgeşte mult prin cuvinte neologice de tipul: *atriu, colocviu, consorțiu, imperiu, natriu, remediu, sodiu* etc.

[18] Pentru datarea şi explicația istorică a fenomenului, vezi Sala, Ionescu-Ruxăndoiu 2018: 342–343; Bocoş, Neamțu, Roman 2019: 297.

[19] De cele mai multe ori, grafia nu înregistrează preiotarea (*este, eram, ele, vie, bucurie*), apărând o discrepanță între cele două.

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

frecvență în realizarea semiconsoanei. Preiotarea, caracterizând fondul vechi de cuvinte, nu este acceptată pentru cuvintele neologice; extinderea la pronunții precum *euro* [i̯e-u-ro], *elev* [i̯e-lev], *alee* [*a-le-i̯e*], *idee* [*i-de-i̯e*] nu este recomandată de lucrările normative DOOM[2–3].

În poziție de finală de cuvânt, în întreaga istorie a limbii române, diftongul ascendent *-i̯u* s-a dovedit extrem de instabil, pierzându-se atât rotunjirea, cât şi palatalizarea consoanei finale; forme precum *itinerari̯u, îndreptari̯u, seminari̯u* au ieşit din uzul literar (uneori, chiar din uzul general), lăsând loc formelor terminate în consoană.

3.2. Ne propunem să examinăm care este realitatea fonetică pentru grafiile *ii, iii* din final de cuvânt (tipurile: *copii, copiii, oamenii, proprii, propriii*).

Spre deosebire de grafia finală *-uu*, prezentă numai în neologisme (vezi *supra*, **2.3**), grafiile finale *ii* şi *iii* apar curent pentru cuvinte din fondul vechi al limbii.

Ca pronunție, lucrurile diferă de la o situație distribuțională la alta, şi anume: ● Pentru cuvintele cu un *i* în radical şi un *i* ca flectiv (tipul: *copii, fii, argintii, ştii*), grupul ***-ii*** apare şi ca realitate fonetică, asociindu-se cu pronunția diftongului descendent ***-i̯i̯*** (*copii* [ko-pi̯i̯][20], *fii* [fi̯i̯], *argintii* [ar-ğin-ti̯i̯], *ştii* [şti̯i̯]). ● Pentru tipul grafic *copiii, fiii,* pronunția variază între diftongul descendent *-i̯i̯* (*copiii* [ko-pi-i̯i̯], *fiii* [fi-i̯i̯]) şi pronunția cu *i* silabic în final (*copiii* [ko-pi-i], *fiii* [fi-i]). ● Pentru tipul grafic cu *i* numai ca flectiv, în formele articulate (*pomii, arborii*), pronunția este variantă, oscilând între pronunția cu diftong descendent ([po-mi̯i̯], [ar-bo-ri̯i̯],) şi cea cu *i* silabic ([po-mi], [ar-bo-ri]). ● Pentru perechi grafice precum: *codri – codrii, arbitri – arbitrii,* caracterizând cuvinte care includ grupul *muta cum liquida,* diferențele se neutralizează în pronunție, ambele forme grafice corespunzând realizării fonetice cu *i* silabic (*codri, codrii* [ko-dri], *arbitri, arbitrii* [ar-bi-tri][21]). ● Tot aici intră şi situația formelor adjectivale *proprii, propriii*, a căror distincție grafică are relevanță morfologică; în pronunție, distincția se neutralizează (*proprii, propriii* [pro-pri]). ● O situație specială are grafia morfologică cu patru *i* din structuri cu dativ posesiv: *Profesorul, cu* ***propriii-i*** *ochi*, *a văzut totul.,* unde, în pronunție, se percepe un diftong descendent (pro-pri̯i̯])[22].

[20] Pentru acelaşi tip de transcriere fonetică, vezi Bocoş, Neamțu, Roman 2019: 79.

[21] Pentru aceeaşi interpretare, vezi tipul *membri(i),* în Avram 1997: 92, şi tipul *socrii* vs *monştri* în Bocoş, Neamțu, Roman 2019: 209, 223.

[22] Indicațiile din articolul de față sunt formulate în conformitate cu preferințele fonetice ale autorului (G.P.D.), preferințe care corespund, în mare, şi cu rezultatele câtorva teste de pronunție, verificate pe un număr mic de vorbitori, din categoria celor culți. Cercetări statistice ulterioare, pe un corpus mai bogat decât acesta, pot modifica rezultatele de pronunție aici indicate.

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

4. CONCLUZII

În raport cu semiconsoana *i̯*, caracterizată prin randament ridicat în toate poziţiile, semiconsoana *u̯* are randament diferenţiat în funcţie de poziţie. În poziţie finală de cuvânt, randamentul este mare. În poziţie de început de silabă/de cuvânt, randamentul este mic, grafia „acoperind" şi influenţând pronunţia. În poziţie intrasilabică postconsonantică, randamentul este aproape zero. Deşi existent ca disponibilitate de pronunţie pentru poziţia intrasilabică, *u̯* este, în această poziţie, limitat mult ca inventar. Grupul restrâns de cuvinte neologice prin care *u̯* intrasilabic a pătruns recent în limbă poate să-i modifice în viitor statutul, crescându-i mult ponderea, dar schimbarea nu s-a produs încă.

Ca posibilitate fonetică, diftongul descendent final *-uu̯* există rar, fiind înregistrat în finala unor cuvinte neologice; ca frecvenţă, apariţiile sunt minime şi randamentul, zero. Dimpotrivă, diftongul descendent final *-ii̯* apare mult mai frecvent, fiind întâlnit în numeroase cuvinte din fondul vechi al limbii. Grafia, care, în acest caz, are semnificaţie strict morfologică, „ascunde" reala pronunţie a formelor; uneori, o şi influenţează. Totuşi, trebuie făcută observaţia că diftongul descendent final *-ii̯* există ca realitate fonetică, apărând adesea ca variantă de pronunţie pentru *i* silabic.

O pereche cu relevanţă fonologică de tipul *biată – beată* este adesea adusă în discuţie pentru distincţia *i̯* vs *e̯*. O pereche similară este dificil de găsit pentru *u̯* vs *o̯*; totuşi, trebuie remarcate perechi ca *Lu̯ana*[23] *– Lo̯ara*, cu două nume neologice proprii, distinse prin *u̯* vs *o̯*, sau perechi imperfecte precum *cu̯artă – co̯ardă*. În numeroase alte situaţii, pronunţia este variantă[24]: *lavo̯ar – lavu̯ar, pavo̯aza – pavu̯aza, to̯aletă – tu̯aletă, to̯asta – tu̯asta* etc.

BIBLIOGRAFIE

Avram 1997, Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, Bucureşti, Editura Humanitas.

Bocoş, Neamţu, Roman 2019, Cristina Bocoş, G.G. Neamţu, Diana Roman, *Limba română contemporană. Caiete de seminar. Teoria şi practica analizei fonetico-fonologice*, Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă.

Chivu 1993, Gheorghe Chivu, *Codex Sturdzanus,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

Costinescu 1981, Mariana Costinescu, *Studiu introductiv* la *Codicele Voroneţean*, Bucureşti, Editura Minerva.

Mareş 1969, Alexandru Mareş, *Liturghierul lui Coresi*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

[23] Pe lângă pronunţia cu hiat ([Lu-a-na]), este posibilă şi cea cu diftong ascendent ([Lu̯a-na]).

[24] Numai una dintre variante este recomandată ca normă literară (cea cu semivocală: *-o̯a*), dar, în uz, se înregistrează şi cealaltă pronunţie.

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)

Niculescu 2018, Oana Elena Niculescu, *Hiatul intern şi hiatul extern în limba română contemporană. O analiză acustică*, Universitatea din Bucureşti, teză de doctorat.

Pană Dindelegan [2012] 2018, Gabriela Pană Dindelegan, „Distribuția diftongilor ***e̯u*** și ***o̯u*** și randamentul lor în sistemul morfologic", în *Dinamică şi variație. Studii de gramatică* [vol. I], Bucureşti, Editura Academiei Române, 220–228.

Sala, Ionescu-Ruxăndoiu 2018, Marius Sala, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (coord.), *Istoria limbii române*, volumul I, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold.

Şuteu 1976, Flora Şuteu, *Influența ortografiei asupra pronunțării literare românești*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Ulivi 1975, Anca Ulivi, Observații asupra structurii acustice a semiconsoanelor românești [y] și [w]", în *Fonetică şi dialectologie*, 9, 107–112.

Vasiliu 1965, Emanuel Vasiliu, *Fonologia limbii române*, Bucureşti, Editura Științifică.

SOME NOTES ON ROMANIAN SEMICONSONANTS: FREQUENCY, DISTRIBUTION, AND PRODUCTIVITY

(Abstract)

In the current article, the author draws a comparison, on the one hand, between the semiconsonant *u̯* [w] and the semiconsonant *i̯* [y] and, on the other, between the two aforementioned consonants and the Romanian specific semivowels *e̯* and *o̯* with respect to their distribution and productivity. The article deals with the term and concept of *productivity*, which covers the following manifestations: the frequency of occurrence of the semiconsonants, the variety of words which contain it (in terms of the old vs the neological vocabulary), the distribution within the word (word-final, word/syllable-initial, postconsonantic intrasyllable position), the implication in allomorphy, the inflexional and the derivational entailments.

Keywords: semiconsonant, semivowel, distribution, productivity, acoustic variation.

Cuvinte-cheie: semiconsoană, semivocală, distribuție, productivitate, variație fonetică.

Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti;
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti"
g_dindele@yahoo.com

BDD-A31556 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:07 UTC)